

Ljósmynd: Sigrún Alba Sigurðardóttir

Að helga sig náminu

Kennsluþing Hugvísindasviðs 2018

Björn Þorsteinsson, prófessor við Sagnfræði- og heimspekideild á Hugvísindasviði Háskóla Íslands

Helsta verkefni kennslunefndar Hugvísindasviðs Háskóla Íslands (HÍ) háskólaárið 2017-18 var kennsluþing sviðsins sem haldið var á þriðju hæð í Árnagarði fimmtudaginn 24. maí 2018, kl. 17-13. Efni þingsins var helgun í námi, það er hvernig hægt sé að fá nemendur til að stunda námið af heilum hug. Aðsókn að þinginu var afar góð; hátt í 70 manns – kennarar, nemendur og starfsfólk úr stjórnáslu – sáu sér fært að verja þessu síðdegi í umræður um kennslumál. Sérstaklega var ánægjulegt hversu margir nemendur tóku þátt í þinginu en öllum fulltrúum nemenda í sviðsstjórn, á deildarfundum og námsbrautarfundum var boðið að vera með og þáðu margir boðið.

Þingið var í grunnatriðum þrískipt: Fyrst á dagskránni voru þrjú framsöguerindi, síðan komu umræður í hópum um

fyrirfram skilgreind viðfangsefni og að lokum voru almennar umræður um niðurstöður hópanna. Í upphafi þingsins ávarpaði Guðmundur Hálfðánarson, forseti Hugvísindasviðs, fundarmenn og greindi meðal annars frá því að þingið væri fyrsta þing sviðsins sem helgað væri kennslu.

Fyrstur framsögumanna var Róbert H. Haraldsson, prófessor í heimspeki og sviðsstjóri kennslusviðs HÍ. Hann sagði í upphafi erindisins frá reynslu sinni sem kennari hérlendis og í Bandaríkjunum en beindi síðan sjónum sínum að niðurstöðum nýrrar Evrópukönnunar á högum háskólastudenta, svokallaðrar Eurostudent VI-könnunar, sem gerðar voru opinberar nokkrum vikum fyrir kennsluþingið. Meðal þess sem fram kemur í könnuninni er að íslenskir háskólastúdentar séu að jafnaði eldri og stundi frekar vinnu með námi

en háskólastúdentar í öðrum löndum. Jafnframt hafa íslenskir háskólastúdentar meiri fjárhagsáhyggjur en aðrir og hvorki meira né minna en 39% þeirra kveðast búa við skerta andlega eða líkamlega getu eða námsörðugleika. Öll þessi atriði hafa auðvitað ómæld áhrif á helgun nemenda í námi.

Hjálmtýr Hafsteinsson dósent í tölvunarfræði kom næstur og sagði frá aðferðum sínum við að halda nemendum við efnið í fyrirlestur og umbuna þeim sem mæta. Hjálmar leggur fyrir nemendur stuttar fyrirlestraæfingar, nokkrar stuttar og laggóðar spurningar á blaði. Nemendur svara þeim skriflega á tíu mínútum í lok hverrar kennslustundar og skila þeim í kassa á leiðinni út úr fyrirlestrasalnum. Hjálmar fer síðan yfir æfingarnar jafnóðum, í nokkrum fljótheitum og gjarnan fyrir

framan sjónvarpið, aðallega til að fylgjast með því hverjir mættu og því hvaða efnisatriði vefjist helst fyrir stúdentum. Dæmi um góðar lausnir eru svo birtar í lok hverrar viku. Þessi einfalda og *lúgtæknilega* aðferð hefur gefist afar vel og nýtur vinsælda meðal nemenda – sem sést til dæmis á því að hún hefur orðið til þess að auka mætingu í fyrirlestra. Þátttaka í æfingunum kemur til hækkunar við útreikning lokaekunnar og vegur þá 10%, þannig að í þessari aðferð er fólgin bein umbun til þeirra nemenda sem mæta í tíma.

Eydís Blöndal, heimspeki- og hagfræðinemi, var síðust í röð framsögumanna. Hún tók á efni þingsins í ljósi hugmynda um jafnrétti og lýðræði í námi. Mikilvægt væri að litið væri á nemendur – og að nemendur litu á sjálfa sig – sem virka þátttakendur fremur en óvirka neytendur. Þetta ætti við bæði innan og utan kennslustofunnar. Eydís minnti einnig á efna-hagslegar aðstæður nemenda sem komnar væru undir stofnunum eins og Lánasjóði íslenskra námsmanna og Félagsstofnun stúdenta, að ógleymdri stjórnarsýslu HÍ. Þá ræddi hún um upptökur á kennslustundum út frá jafnréttissjónarmiðum og benti á að nám í HÍ væri fyrir alla, líka þá sem vildu stundum sofa út! Eydís minnti í lokin á mikilvægi þess að nemendur hefðu sitt að segja þegar námsmat væri annars vegar og hélt á lofti hugmyndinni um að innan kennslustofunnar væri iðkað rökraðulyðræði.

Líflegar umræður voru í framhaldi af erindunum þremur. Er óhætt að fullyrða að þau hafi verið fundarmönnum staðgott veganesti í hópvinnumni sem tók við að loknu kaffihléi. Hóparnir voru átta talsins og fjölluðu um fjögur fyrirfram skilgreind umræðuefni, tveir hópar um hvert efni. Umræðuefnin, ásamt þar til gerðum umræðupunktum, má sjá í rammagrein hér til hliðar. Sérstakir hópstjórar, úr röðum kennara, nemenda og starfsfólks stjórnarsýslu, stýrðu umræðunum, sem stóðu í rúmar 45 mínútur. Í lok umræðna fengu allir fundarmenn spjald til að skrifa á eitt meginatriði sem þeir vildu að lögð yrði sérstök áhersla á.

Að hópvinnumni lokinni söfnuðust fundarmenn aftur saman í fundarsalnum til almennra umræðna um niðurstöður hópanna. Hópstjórnarnir greindu í stuttu máli frá nokkrum af þeim atriðum sem hæst bar í þeirra hópi. Meðal þess sem rætt var um var sá möguleiki að nemendur innrituðust í hlutanám, það er minna en fullt nám. Spurt var hvort krafan um upptökur á kennslustundum væri til komin vegna þess að nemendur vildu geta verið í fullri vinnu með fullu námi. Talað var um að HÍ væri *skóli allra*, að minnsta kosti í þeim skilningi að aðgangskröfur væru ekki ýkja strangar. Fram kom að í nær öllum hópunum var rætt um upptökur á kennslustundum. Í því sambandi var meðal annars minnt á að upptökur á kennslustundum gætu verið

Guðmundur Hálfðánarson, forseti Hugvísindasviðs, ávarpaði þingið. Ljósmynd: Guðrún Geirsdóttir.

erfiðar fyrir nemendur sem þjást af kvíða. Almenn var talið gott að hvetja nemendur til að mæta og jafnframt var bent á að í mætingarskyldu fælist að ábyrgðin væri tekin af nemendum. Rætt var um mikilvægi þess að hafa námsmat fjölbreytt og haga því þannig að það styddi við námið – og að nemendur og kennarar ynnu út frá því sjónarmiði að námið væri þeim sameiginlegt markmið. Í því sambandi var minnt á mikilvægi þess að kennarar hefðu samráð við nemendur um tilhögun námsmats.

Í lok kennsluþingsins var boðið upp á léttar veitingar þar sem umræðurnar héldu áfram en færðust líka yfir í aðra sálma eins og lög gera ráð fyrir. Úrvinnsla þingsins var hins vegar í höndum kennslunefndar. Hópstjórum var falið að taka saman punkta um umræðurnar í hópunum og koma þeim áleiðis til nefndarinnar. Meðal þess sem nefndin hefur nú þegar lagt á ráðin um er að taka saman leiðbeiningar eða meginlínur hvað varðar spurninguna eilífu um upptökur á kennslustundum.

Kennsluþing Hugvísindasviðs 24. maí 2018 – viðfangsefni hópa og umræðupunktar

Efni 1: Nám sem vinna – vinna með námi

Námsárin í háskóla – mikilvægustu og bestu ár lífsins?

Námslán og framfærsla – að lifa af í námi

Akademískt frelsi – líka fyrir nemendur?

Lífið í undraheimi þekkingarinnar – krefst fullrar athygli og langrar vinnuviku

Framvinda í námi – nauðsynleg krafa eða til óþurftar?

Efni 2: Réttindi og skyldur – skóli allra?

Fjarnám og upptökur – jafnréttismál eða skaðvaldur?

Eiga allir erindi í háskólanám (sem vilja)?

Lýðræði í kennslustofnunni og utan hennar – hvernig og til hvers?

Kvíði og sálrænir erfiðleikar – hvað er til ráða?

Efni 3: Mæting og þátttaka

Á að umbuna fyrir mætingu og þátttöku? Hvernig þá?

Óframfærnir nemendur – hvernig á að mæta þeim?

Er mætingarskylda forsenda þess að nemendur helgi sig náminu?

Er frjáls mæting forsenda þess að nemendur helgi sig náminu?

Efni 4: Námsmat og helgun

Fjölbreytt námsmat – hvers vegna og hvernig?

Símat og endurgjöf – sía eða hvati?

Jafningjamat – lausn eða gagnslaus fyrirhöfn?

Samráð við nemendur um námsmat – hvernig og hvers vegna?